

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18.02.1976, sp. zn. St 1/75, ECLI:CZ:NS:1976:ST.1.1975.1

Číslo: 13/1976

Právní věta: Pětičlenný senát Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky zaujal v neveřejném zasedání konané dne 18. února 1976 podle § 27 odst. 1 písm. c) zák. č. 36/1964 Sb. o organizaci soudů a o volbách soudců ve znění zák. č. 156/1969 Sb. k otázce, zda peníze z výhry v karetní hře jsou ve vztahu k tomu, kdo prohrál a plnil, cizí věci ve smyslu ustanovení § 234 odst. 1, § 247 odst. 1 tr. zák. toto stanovisko: Peníze z předané výhry v karetní hře jsou ve vztahu k tomu, kdo prohrál a plnil, cizí věci ve smyslu ustanovení § 234 odst. 1, § 247 odst. 1 tr. zák. Peníze z nepředané výhry v karetní hře jsou ve vztahu k tomu, kdo vyhrál, cizí věci ve smyslu ustanovení § 234 odst. 1, § 247 odst. 1 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 18.02.1976

Spisová značka: St 1/75

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Krádež, Loupež

Předpisy: 140/1961 Sb. § 3 ods. 2

§ 234 ods. 1

§ 235 ods. 1

§ 247 ods. 1

§ 250 150/1969 Sb. § 1 ods. 2

§ 3 ods. 1 písm. a

§ 3 ods. 1 písm. c 60/1961 Sb. § 19 40/1964 Sb. § 34

§ 39

§ 451

§ 452

§ 455 ods. 2

§ 456

§ 457 ods. 1

§ 49 ods. 2

§ 51

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 13/1976 sb. rozh.

Stanovisko

Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky

k zajištění jednotného výkladu zákona

(Č. j. [St 1/75](#) z 18. února 1976.)

Pětičlenný senát Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky zaujal v neveřejném zasedání konané dne 18. února 1976 podle § 27 odst. 1 písm. c) zák. č. 36/1964 Sb. o organizaci soudů a o volbách soudců ve znění zák. č. 156/1969 Sb. k otázce, zda peníze z výhry v karetní hře jsou ve vztahu k tomu, kdo prohrál a plnil, cizí věcí ve smyslu ustanovení § 234 odst. 1, § 247 odst. 1 tr. zák. toto stanovisko:

Peníze z předané výhry v karetní hře jsou ve vztahu k tomu, kdo prohrál a plnil, cizí věcí ve smyslu ustanovení § 234 odst. 1, § 247 odst. 1 tr. zák.

Peníze z nepředané výhry v karetní hře jsou ve vztahu k tomu, kdo vyhrál, cizí věcí ve smyslu ustanovení § 234 odst. 1, § 247 odst. 1 tr. zák.

Odůvodnění:

Nejvyšší soud České socialistické republiky rozsudkem sp. zn. 7 Tz 88/74 zrušil rozsudek okresního soudu v Karviné sp. zn. 10 T 30/73 ve spojení s usnesením krajského soudu v Ostravě sp. zn. 5 To 104/74 též ve výroku o vině obviněného K. B. trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák., jehož se měl K. B. dopustit tím, že odcizil S. Š. peněžitou částku 750 korun. V odůvodnění svého rozhodnutí Nejvyšší soud České socialistické republiky mimo jiné uvedl:

I po došetření věci musí okresní soud uvážit, zda se situace, že obviněný a poškozený hráli karty zřejmě o značné částky, vykazuje jednání obviněného znaky trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák. Skutková podstata tohoto trestného činu vyžaduje po objektivní stránce přivlastnění si cizí věci tím, že se jí pachatel zmocní. V souzeném případě pak nelze přehlédnout, že obviněný si sice skutečně proti vůli poškozeného vzal určitý peněžitý obnos, ovšem prozatím nelze vyloučit, že si vzal tu částku, kterou vložil do karetní hry a kterou při hře prohrál. Kdyby tomu tak skutečně bylo, pak ovšem je třeba uvážit, zda jde o jednání protiprávní. Jde především o to, zda je v souladu s pravidly socialistické morálky, aby jinému občanu zůstal majetkový prospěch, který získal neoprávněně, jak tomu bylo v daném případě, hrou v karty, či zda je spravedlivé požadovat od toho, který se takto obohatil, vrácení získané peněžité částky. Zásadně totiž o nepoctivý zdroj majetkového prospěchu jde v tom případě, nebyl-li majetkový prospěch získán formou odměny za práci nebo jinou formou socialistickou společností uznávanou. Je třeba též vycházet ze zásad občanskoprávních vztahů v člancích VI - VIII o. z., které stanoví, že výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů musí být v souladu s pravidly socialistického soužití, že nikdo nesmí zneužívat svých práv proti zájmům společnosti nebo spoluobčanů a nikdo se nesmí na úkor společnosti nebo spoluobčanů obohacovat.

Jiný právní názor na řešení této otázky zaujal Nejvyšší soud Slovenské socialistické republiky v rozhodnutí sp. zn. 4 Tz 189/74 v řízení o stížnosti pro porušení zákona podané proti rozsudku okresního soudu ve Zvolenu sp. zn. 8 T 118/72, jímž byl obviněný š. K. uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. proto, že poté, když s poškozeným P. Č. prohrál v karetní hře větší peněžitou částku a P. Č. mu odmítl prohrané peníze vrátit, násilím odňal P. Č. částku 5000 Kčs.

Nejvyšší soud Slovenské socialistické republiky v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že zjištěný

skutek okresní soud správně po právní stránce posoudil jako trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., poněvadž obviněný použil proti poškozenému násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Podle § 455 odst. 2 o. z. nepovažuje se totiž za neoprávněný majetkový prospěch přijetí plnění ze hry nebo sázky uzavřené mezi občany. Na toto zákonné ustanovení pak navazuje ustanovení § 456 o. z., z něhož vyplývá, že plnění ze hry nebo sázky uzavřené mezi občany nemusí být vydáno tomu, kdo prohrál a prohranou částku plnil.

Generální prokurátor Československé socialistické republiky upozornil předsedu Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky na nejednotnost rozhodování nejvyšších soudů republik při posuzování otázky, zda peníze z výhry v karetní hře jsou ve vztahu k tomu, kdo je prohrál a plnil, cizí věci, a navrhl, aby Nejvyšší soud Československé socialistické republiky v zájmu sjednocení výkladu zákona zaujal podle § 27 odst. 1 písm. c) zák. č. 36/1964 Sb. o organizaci soudů a o volbách soudců ve znění zák. č. 156/1969 Sb. stanovisko k zajištění jednotného výkladu zákona. Současně předložil podle § 27a odst. 2 cit. zák. svoje vyjádření. V tomto vyjádření poukázal na ustanovení § 455 odst. 2 o. z., z něhož vyplývá, že občanský zákoník nepovažuje přijetí plnění ze hry za majetek získaný z nepoctivého zdroje a ani za zneužívání práv proti zájmům společnosti a spoluobčanům anebo za obohacení se na úkor společnosti nebo spoluobčanů, pokud nejde o podvodnou nebo zakázanou hru. Podle tohoto vyjádření výhra ze hry, pokud to nebyla podvodná nebo zakázaná hra, je v rukou toho, kdo vyhrál a jemuž bylo plněno, majetkem v jeho osobním vlastnictví a naproti tomu ve vztahu k tomu, kdo prohrál a plnil, cizí věci.

Podle vyjádření generálního prokurátora Československé socialistické republiky za zakázanou hru je pak třeba považovat každou hru, jejímž cílem je získávání bezpracných příjmů v rozporu se socialistickou morálkou, tedy zpravidla hru o vyšší peněžitě částky. Jsou to takové hry, které lze charakterizovat jako nepřístojné chování a tudíž jako přestupek proti socialistickému soužití podle § 19 zák. č. 60/1961 Sb.

Předseda Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky vyžádal si podle § 27a odst. 2 zák. č. 36/1964 Sb. o organizaci soudů a o volbách soudců ve znění zák. č. 156/1969 Sb. též vyjádření předsedů nejvyšších soudů republik a podle § 27a odst. 1 cit. zák. přikázal tuto právní otázku pětičlennému senátu Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky k zaujetí stanoviska k zajištění jednotného výkladu zákona.

Předseda Nejvyššího soudu České socialistické republiky se vyjádřil, že otázku, zda peníze z výhry v karetní hře jsou ve vztahu k tomu, kdo prohrál a plnil, cizí věci ve smyslu znaků trestných činů loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. a krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák., je třeba řešit z toho hlediska, zda majetkový prospěch získaný výhrou pochází z poctivého či nepoctivého zdroje. Podle jeho vyjádření o nepoctivý zdroj jde vždy, nebyl-li majetkový prospěch získán formou odměny za práci nebo jinou formou uznávanou a schvalovanou socialistickou společností (např. majetkový prospěch získaný dědictvím aj.). V pochybných případech bude třeba tuto otázku posuzovat podle pravidel socialistického soužití vytčených v čl. VI a VII o. z.

Ohledně majetkového prospěchu získaného výhrou v karetní hře odkázal pak na zvláštní ustanovení § 455 odst. 2 o. z., podle něhož se nepovažuje za neoprávněný majetkový prospěch plnění ze hry nebo sázky uzavřené mezi občany, z něhož vyplývá, že realizovaná výhra v karetní hře je zdrojem majetkového prospěchu, který je uznán zákonem a tedy i společností. V této souvislosti předseda Nejvyššího soudu České socialistické republiky upozornil, že náš právní řád nezná pojem hry hazardní nebo zakázané. Pokud podle vyjádření generálního prokurátora Československé socialistické republiky lze pod pojem hry zakázané podřadit zpravidla hry o vyšší peněžitě částky, je podle vyjádření předsedy Nejvyššího soudu České socialistické republiky velmi obtížné objektivně stanovit hranici vkladu do hry, podle níž by bylo možné určit, kdy jde o hru o vyšší peněžitou částku, tedy o hru nedovolenou (hazardní). Podle jeho vyjádření ani peníze získané v karetní hře o vyšší

peněžité částky nelze považovat za neoprávněný majetkový prospěch, a proto i tyto peníze jsou ve vztahu k tomu, kdo je prohrál, cizí věci.

Podle vyjádření Nejvyššího soudu České socialistické republiky platí tyto právní názory však jen za předpokladu, že jde o plnění v karetní hře hrané s dodržением hráči stanovených, popřípadě obecně užívaných pravidel pro tu kterou karetní hru. V případě, že hráč tato pravidla hry nedodrží a při hře dopustí se machinací v úmyslu obehřát spoluhráče předstíráním poctivé hry, nejde o hru, kterou má na zřeteli ustanovení § 455 odst. 2 o. z., ale o podvodné jednání, které může naplnit znaky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., resp. přečinu proti majetku v socialistickém a osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. o přečinech. Výhra pocházející z takové hry je majetkovým prospěchem získaným z trestné činnosti, tedy prospěchem z nepoctivého zdroje, a proto peníze z takové hry se nestanou majetkem pachatele, který je jako neoprávněný majetkový prospěch musí vydat tomu, na jehož úkor je získal (§ 456 o. z.).

Předseda Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky zaujal ve svém vyjádření stejné stanovisko jako senát tohoto soudu v rozhodnutí sp. zn. 4 Tz 189/74 s tou výhradou, že tam uvedená zásada platí, jen když jde o hru mezi občany, která se svým účelem a obsahem nepřičí základním zásadám občanskoprávních vztahů, vyjádřeným v čl. VI a VII o. z. Občanský zákoník sázku a hru mezi občany výslovně neupravuje. Je proto třeba považovat ji za smlouvu v občanském zákoníku výslovně neupravenou, kterou občané se zřetelem k ustanovení § 51 o. z. mohou sice uzavřít, která však nesmí odporovat obsahu a účelu tohoto zákona. V důsledku toho hru, která odporuje základním zásadám občanskoprávních vztahů, je třeba považovat za neplatný právní úkon a přijatou výhru z ní za neoprávněný majetkový prospěch získaný plněním z neplatného právního úkonu (§ 452 o. z.). Podle vyjádření předsedy Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky o takovou hru půjde zejména v případech podvodné (falešné) hry anebo hry o vyšší peněžité částky, resp. o jiné značné majetkové hodnoty, které sledují získání bezpracného zisku. Za neoprávněný majetkový prospěch je možné podle tohoto vyjádření považovat i výhru ze hry, která má na straně toho, kdo vyhrál, povahu opatřování si prostředků k obživě nekalým způsobem.

Ve všech těchto případech podle vyjádření předsedy Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky přijatá výhra by nebyla majetkem toho, kdo vyhrál, a ve vztahu k tomu, kdo prohrál a plnil, by nebyla cizí věci.

Před zaujetím stanoviska bylo vyžádáno i vyjádření právnických fakult Univerzity Karlovy v Praze a Univerzity Komenského v Bratislavě.

Právní fakulta Univerzity Karlovy v Praze se vyjádřila, že pojem „cizí věc“ je třeba i pro obor trestního práva chápat ve smyslu občanského práva. Dále poukázala na ustanovení § 51 a § 455 odst. 2 o. z., z nichž plyne, že stát uznává nárok ze hry a sázky za oprávněný, nepropůjčuje mu pouze vymahatelnost. Nesouhlasí proto se závěry vyslovenými v rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky sp. zn. 7 Tz 88/74. Podle jejího vyjádření, jestliže zákon přiznává výhře povahu naturální obligace, nelze toto ustanovení vykládat takovým způsobem, že by se nemohlo vůbec uplatnit.

K pojmu „zakázaná hra“ se právní fakulta Univerzity Karlovy v Praze vyjádřila, že generální prokurátor Československé socialistické republiky naznačuje ve svém vyjádření správné řešení, bylo by však třeba konkretizovat pojem „vyšší peněžité částka“. V této souvislosti pak uvažuje o částkách okolo 5000 Kčs, popřípadě již okolo 1000 Kčs.

Výhra ve falešné hře má podle jejího vyjádření povahu podvodu. Taková smlouva o hře je neplatná z důvodu uvedeného v § 39 o. z. Získaný majetkový prospěch z takové hry je neoprávněný a je nutno jej vydat (§ 451 o. z.). Jde-li však o peníze, tedy o věc určenou druhově, plyne z povahy věci, že

smíšením nabyt nepoctivý výherce k nim vlastnictví. Také z hlediska trestního práva jsou všechny peníze v jeho peněžence pro podvedeného spoluhráče „cizí věci“. Vezme-li si pak peněžitou částku, na jejíž vrácení má nárok, prostě tím, že se jí zmocní bez použití násilí, je tím naplněna skutková podstata trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák., resp. přečinu proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 písm. a) zák. č. 150/1969 Sb., o přečinech. Podle vyjádření právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze nebude tu však asi stupeň nebezpečnosti potřebný pro trestný čin, resp. přečin (§ 3 odst. 2 tr. zák., § 1 odst. 2 zák. č. 150/1969 Sb., o přečinech).

Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě se nevyjádřila.

Senát Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky po přihlédnutí k vyjádřením generálního prokurátora Československé socialistické republiky, předsedů nejvyšších soudů republik a právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze zaujal toto stanovisko:

Ke hře mezi občany dochází na základě uzavřené dohody o hře. Taková dohoda není občanským zákoníkem výslovně upravena, jde však o dohodu (smlouvu) ve smyslu § 51 o. z., který připouští, že účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, jež není zvláště upravena, že však smlouva nesmí odporovat obsahu nebo účelu občanského zákoníku. Ustanovení § 455 odst. 2 o. z. pak možnost dohody o hře výslovně připouští.

Výhry ze hry, které byly plněny podle platné dohody o hře, jsou plněním z platného závazku. Co bylo takto plněno tím, kdo prohrál, a přijato tím, kdo vyhrál, nelze požadovat zpět, protože plnění ze hry podle výslovného ustanovení § 455 odst. 2 o. z. se nepovažuje za neoprávněný majetkový prospěch; nelze se pouze tohoto plnění domáhat u soudu.

Přijetím plnění ze hry bude zpravidla až převzetí výhry po skončení hry, nikoli již sama skutečnost, že peníze byly vloženy do hry (do tzv. banku).

Z toho plyne závěr, že peníze z výhry v karetní hře jsou ve vztahu k tomu, kdo prohrál a plnil, cizí věci ve smyslu znaků trestných činů loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. a krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák.

Dohoda o hře musí mít ovšem náležitosti právního úkonu ve smyslu § 34 a násl. o. z. Musí jít tedy o platný právní úkon, který svým obsahem nebo účelem neodporuje zákonu nebo jej neobchází anebo se nepřičí zájmům společnosti (§ 39 o. z.).

Došlo-li proto k uzavření dohody o hře, která odporuje ustanovení § 39 o. z. (např. proto, že se zřetelem na dojednanou výši peněžních částek vložených do hry neúměrnou osobním a majetkovým poměrům účastníků hry anebo proto, že ze strany některých účastníků hry bylo ke hře přistupováno se záměrem nekalého způsobu opatřování si prostředků k obživě, by byla v rozporu se zájmem společnosti), je tato dohoda o hře neplatná.

Došlo-li v průběhu hry k podvodné hře ze strany jednoho či více účastníků hry, pak tu byl na straně ostatních účastníků hry důvod k odstoupení od dohody o hře (§ 49 odst. 2 o. z.).

Avšak ani v těchto případech není ten, kdo prohrál a dobrovolně plnil, oprávněn svémocně odejmout peněžitou částku vyhranou ve hře tomu, kdo plnění z výhry přijal. Může ovšem, pokud mu výherce toto plnění ze hry dobrovolně nevydal, uplatnit u soudu žalobu o vydání neoprávněného majetkového prospěchu (§ 452 § 457 odst. 1 o. z.).

Z toho plyne závěr, že i peníze z předané výhry v karetní hře, která má charakter neplatného právního úkonu, jsou ve vztahu k tomu, kdo prohrál a plnil, cizí věci ve smyslu znaků trestných činů

loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. a krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák.

Kdyby však šlo o zřejmě neplatnou dohodu o hře, např. proto, že na straně jednoho nebo více účastníků hry šlo o zjevnou podvodnou hru, bude třeba při naplnění znaků trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák. též posoudit, zda nejde o čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný (§ 3 odst. 2 tr. zák., § 1 odst. 2 zák. č. 150/1969 Sb. o přečinech), popřípadě zda ten, kdo v důsledku podvodné hry prohrál a plnil, byl si subjektivně vědom toho, že se zmocňuje cizí věci, když krátce poté, kdy zjistil podvodný způsob hry, se zmocní peněžité částky odpovídající výši plnění, na jehož vrácení měl podle občanského zákoníku nárok.

Zmocnil-li se v takovém případě ten, kdo prohrál a plnil, peněžité částky odpovídající výši plnění, na jehož vrácení měl nárok, jednáním uvedeným v § 234 odst. 1 tr. zák., bude třeba při event. nedostatku subjektivního vědomí o naplnění znaků trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. „v úmyslu zmocnit se cizí věci ...“ posoudit, zda pachatel nenaplnil znaky jiného trestného činu, zejména vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.